

Meie rühmas on laps, kellel on raskusi õppimise, käitumise või suhetega lasteaias või kodus.

Kuidas teda toetada?

Esmast nõu annab õpetaja

Kui õpetaja märkab, et lapsel ei ole hea olla või ei tunne teised lapsed end tema tegevuse tõttu hästi, laps ei kohane lasteaias, tema käitumine või suhtlusoskus põhjustab konflikte või ta ei tule õppetööga eakohasel tasemel toime, siis **vajab ta ajutiselt või püsivalt täiendavat tuge.**

Igal õpetajal on olemas esmased oskused haridusliku erivajadusega lapse toetamiseks. Õpetaja võib julgelt teha oma pädevuse piires professionaalseid otsuseid, valida ja rakendada meetodeid lapse arengu toetamiseks. Õpetaja eripedagoogilisi teadmisi aitab täiendada või värskendada osalemine koolitustel.

Lapse raskuste ja toetamisega seotud arutelusse tuleb kaasata ka teised osapooled (vanemad, teised õpetajad, õpetaja abid jt). Seda selleks, et kõik lapsega tegelevad täiskasvanud saaksid probleemist ühtviisi aru, tegutseksid koos kokkulepitud viisil ning tugi lapsele oleks järjepidev ja läbiv.

Esmalt tuleb koostada lapsele **individuaalne arenduskava**. Arenduskavas vaadeldakse lapse arengut ja edusamme tervikuna, märgitakse üles iga osapoole võimalused ja panus.

Last, pere ja õpetajaid aitavad tugispetsialistid

Kui pere ja õpetaja koosöös tehtud muudatused ei anna piisavaid tulemusi, mure ei lahene, siis võib pöörduda esmatasandi **tugispetsialistide** poole. Esmatasandi spetsialistid tegelevad peamiselt lapsega. Näiteks – lasteaia logopeed tegeleb lapse kõneoskuse arendamisega.

- **SOTSIAALPEDAGOOG** aitab sotsiaalsete probleemide korral – näiteks kiusamise või käitumismure puhul, kui laps ei taha koolis käia, kui suhted vanemate, kaaslaste või õpetajatega on sassis, kui laps vajab abi erivajaduse või terviseprobleemiga toimetulekul.
- **ERIPEDAGOOG** aitab valida õppetöös raskustesse sattunud lapsele jõukohaseid õppemeetodeid, -materjale ja -keskkonda.
- **PSÜHHOLOOG** aitab vaimse tervise probleemide korral – näiteks kui lapsel on tekkinud muutused käitumises, söömisel, magamises või õpiedukuses, hirmud, meeleoluprobleemid (ärevus, kurvameelsus, viha, tundedus jne), agressiivsus, koolist puudumine, konfliktid suhetes.
- **LOGOPEED** toetab lapse suulise ja kirjaliku kõne arengut.

Mõnikord on vajalik tugispetsialist lasteaia kohapeal olemas, teinekord pakub lasteaiale teenust omavalitsuses või selle allasutuses töötav tugispetsialist. Igas lasteaias peaks õpetajatele olema teada, kuidas on esmatasandi tugiteenuste pakkumine lahendatud just selles omavalitsuses, sest **kõigile abi vajavatele lastele haridustugiteenuste tagamine on omavalitsuse seadusest tulenev kohustus**. Seega – kui lasteaias on tuge vajav laps, kuid puudub tugispetsialist, tuleb küsida omavalitsusest, kuidas olukorda lahendada. Haridusametuse juht saab koos kohaliku omavalitsusega toetada oma õpetajaid siis, kui õpetajad julgelt ütlevad, millist tuge nad vajavad.

Edasist nõu pakub Rajaleidja võrgustik

Innove Rajaleidja võrgustik pakub teise tasandi teenuseid. See tähendab, et Rajaleidjasse võib pöörduda, kui õpetajad ja esmatasandi tugispetsialistid on lapse probleemiga lasteaias juba tegeleenud, kuid **raskused püsivad hoolimata tehtud kohandustest**.

Õppenõustamisel hindame last ja selgitame välja, mis tema haridusteed takistab. Seejärel **anname last ümbritsevatele täiskasvanutele nõu**, kuidas lapse arengut toetada, õpet ja kasvatust korraldada.

Lasteaed üksi konkreetse lapse hindamiseks Rajaleidjasse pöörduda ei saa, sest selleks peab lapse seaduslik esindaja andma nõusoleku lapse isikuandmete töötlemiseks. Kuid õpetaja võib

soovitada perel Rajaleidjasse nõustamisele pöörduda: selgitada vanematele Rajaleidja tegevust, jagada infomaterjale, vahendada kontakte või isegi aidata nõustamisega broneerida.

Õpetajad, tugispetsialistid ja teised **haridustöötajad on meie juurde nõustamisele oodatud üldistes laste õppetöös, käitumist ja arengut puudutavates küsimustes**. Näiteks: kuidas käituda, kui laps ärrituses iseennast vigastab? Kuidas koostada individuaalset arenduskava või käitumise tugikava? Sellisel juhul lapse andmeid ega vanema nõusolekut vaja ei ole. Rajaleidja spetsialist saab vajadusel tulla ka lasteaeda kohapeale, jälgida tegevust rühmas ja anda õpetajale nõu, kuidas toimida.

Terviseprobleemiga tegeleb arst

Selleks, et Rajaleidjasse pöörduda, ei ole vaja arstitõendit, näiteks ei pea laps enne õppenõustamise tulemist psühhiaatri juures käima. Kui nõustamisel selgub vajadus kaasata psühhiaater, suuname pere ise arsti poole.

Meditsiiniline diagnoos on oluline arstile, kes last ravib. Enamasti ei ole haridusasutusel lapse diagnoosi või muid terviseandmeid õigust ega vajadust teada, sest last tuleb toetada lähtuvalt tema individuaalsetest hariduslikest vajadustest, mida diagnoos ei defineeri. On mõned erandid, kus diagnoosi teadmine on lapse elu ja tervise hoidmiseks oluline – sellisel juhul teavitab perekond ise haridusasutust lapse terviseprobleemist.

Rajaleidja nõustab õpetajaid erinevate hariduslike erivajadustega toimetulekul. Näiteks võib Rajaleidja anda õpetajale nõu, kuidas tulla toime lapsel esinevate raevuhoogudega. Kas lapsel on sealjuures mõni diagnoos või mitte, ei ole antud juhul vaja teada, sest see ei mõjuta individuaalseid soovitusi tema arengu toetamiseks haridussüsteemis.

Küll aga võib lasteaed lapsel terviseprobleemi ilminguid märgates soovitada perel arsti juurde pöörduda. Alustada tuleks **perearstist**.

Kuidas käituda, kui koostöö vanematega on keeruline?

Iga vanema südamesoov on, et tema lapsel läheks elus kõik hästi. Raskustes lapse vanemad on sageli ka ise väsinud, õnnetud ja segaduses. Mõned vanemad võivad reageerida lapse murest rääkimisele kaitse- või rünnakupositsioonilt, näiteks probleemi eitades või süüdlast otsides. Rajaleidja nõustamiskogemus näitab, et kui rääkida vanemaga kui võrdse partneriga, korduvalt ja heatahtlikult, jõutakse peaaegu alati koostööni.

Lapsevanem tuleb arutelusse kaasata kohe, kui lapse raskusi märgatakse. Hoiduda võiks suhtumisest ja sõnastustest, mis viitavad sellele, et laps on probleemne ja segab sellega teisi lapsi või õpetajaid. Selle asemel võib rääkida, et lapsel on probleem, mure. Vanematele võib objektiivselt kirjeldada, mida õpetajad

on lasteaias märganud, ning öelda, et õpetajatel on lapse pärast mure ning nad püüavad leida võimalusi, kuidas toetada tema arengut parimal võimalikul viisil. Iga vanem vajab tunnet, et tema laps on hinnatud ja temast hoolitakse.

Kui koostöö vanematega siiski ei õnnestu, vanem eitab probleemi, keeldub lapse arengu toetamisest või vanema käitumine on last kahjustav, tuleb kaasata kohaliku omavalitsuse lastekaitse. Lastekaitsetöötaja toetab peresid rasketel aegadel ning aitab vanematel teha otsuseid lapse huvidest ja vajadustest lähtuvalt. Probleemidest teavitamine ei ole n-ö pealekaebamine, vaid pere headust hooliv samm.

Kui õppenõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee korraldamiseks (nt sobitus- või erirühma määramiseks, koolimineku edasilükkamiseks) on vaja **ametlikku otsust ehk haldusakti**, siis sellise otsuse teeb kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev **koolivälise nõustamismeeskond**. Taotluse koolivälisele nõustamismeeskonnale saab esitada ainult lapse seaduslik esindaja või volitatud isik. Lasteaed saab jällegi vanematele Rajaleidja tööd tutvustada ning **soovitada vanematel koolivälisele nõustamismeeskonnale taotlus esitada**.

Rajaleidja aitab lahendada olukordi, kus erinevate osapoolte **koostöö on jooksnud karile** ning see takistab lapse arengu toetamist. Meie spetsialistid on valmis osalema omavalitsustes ja haridusasutustes toimuvatel ümarlaudadel erapooletu eksperdina. Näiteks võib Rajaleidjasse pöörduda, kui haridusasutus ja omavalitsus või lasteaed ja kodu on eri meelt, millist tuge laps vajab.

Lisaks õppenõustamisele pakuvad Rajaleidja keskused ka **kriisiabi**, kui lasteaias juhtub sündmus, mis takistab tavapärase õpetegevusega jätkamist. Nõustame kõiki osapooli, valmistame õpetajaid ette laste ja vanematega keerulistest teemadest rääkimiseks, kurbade uudiste teatamiseks.

Haridusasutused võivad Rajaleidjasse pöörduda ka muude koostööpakkumistega. Meie spetsialistid on valmis korraldama koos haridusasutusega õpetajatele või lapsevanematele **vestlusringe, infopäevi** jms.